

THE NORTHERN TRIBES: IS FIRST ALWAYS BEST?

I נחלות אפרים - מנשה

1 ספר יהושע פרק טז

א וַיֵּצֵא הַגּוֹרֵל לְבְנֵי יוֹסֵף, מִיַּרְדֵּן יְרִיחוֹ, לְמִי יְרִיחוֹ, מִזְרָחָהּ; הַמְדָּבָר, עֲלֵה מִיְרִיחוֹ בְּהָר--בֵּית-אֵל. ב וַיֵּצֵא מִבֵּית-אֵל, לִוְזָה; וַעֲבַר אֶל-גְּבוּל הָאֲרָפַי, עֶטְרוֹת. ג וַיֵּרֶד-יָמָּה אֶל-גְּבוּל הַיַּזְרְעֵלִי, עַד גְּבוּל בֵּית-חֹרֹן תַּחְתּוֹן--וְעַד-גְּזֹר; וְהָיוּ תְצִאֲתוֹ, יָמָּה. ד וַיִּנְחְלוּ בְנֵי-יוֹסֵף, מִנְשֵׁה וְאֶפְרַיִם. ה וַיְהִי גְבוּל בְּנֵי-אֶפְרַיִם, לְמִשְׁפַּחְתָּם; וַיְהִי גְבוּל נַחֲלָתָם, מִזְרָחָהּ, עֶטְרוֹת אֲדָר, עַד-בֵּית חֹרֹן עָלְיוֹן. ו וַיֵּצֵא הַגְּבוּל הַיָּמָּה, הַמְּכַמֶּתֶת מִצְפּוֹן, וְנֹסֵב הַגְּבוּל מִזְרָחָהּ, תְּאֵנֹת שֵׁלָה; וַעֲבַר אוֹתוֹ, מִמְּזֹרַח יְנוּחָה. ז וַיֵּרֶד מִיְנוּחָה, עֶטְרוֹת וְנַעֲרָתָהּ; וַפְגַע, בִּירִיחוֹ, וַיֵּצֵא, הַיַּרְדֵּן. ח מִתְּפֹיֵחַ לְלֶדָה הַגְּבוּל יָמָּה, נַחַל קָנָה, וְהָיוּ תְצִאֲתָיו, הַיָּמָּה; זֹאת, נַחֲלַת מִטָּה בְּנֵי-אֶפְרַיִם--לְמִשְׁפַּחְתָּם. ט וְהָעָרִים, הַמְּבֻדְלוֹת לְבְנֵי אֶפְרַיִם, בְּתוֹךְ, נַחֲלַת בְּנֵי-מְנַשֶׁה--כָּל-הָעָרִים, וְחִצְרֵיהֶן. י וְלֹא הוֹרִישוּ, אֶת-הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בְּגֹזֶר; וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקָרֵב אֶפְרַיִם, עַד-הַיּוֹם הַזֶּה, וַיְהִי, לְמַס-עֵבֶד

2 ספר יהושע פרק יז

א וַיְהִי הַגּוֹרֵל לְמִטָּה מְנַשֶׁה, כִּי-הוּא בְּכוֹר יוֹסֵף--לְמַכִּיר בְּכוֹר מְנַשֶׁה אָבִי הַגִּלְעָד, כִּי הוּא הָיָה אִישׁ מְלַחֵמָה, וַיְהִי-לוֹ, הַגִּלְעָד וְהַבָּשָׁן. ב וַיְהִי לְבְנֵי מְנַשֶׁה הַנוֹתְרִים, לְמִשְׁפַּחְתָּם--לְבְנֵי אַבְיֶעָזָר וְלְבְנֵי חֶלֶק וְלְבְנֵי אֲשִׁירָאֵל וְלְבְנֵי-שָׁכֵם, וְלְבְנֵי-חֶפֶר וְלְבְנֵי שְׁמִידָע; אֵלֶּה בְנֵי מְנַשֶׁה בֶּן-יוֹסֵף, הַזְּכָרִים--לְמִשְׁפַּחְתָּם. ג וְלִצְלָפְחָד בֶּן-חֶפֶר בֶּן-גִּלְעָד בֶּן-מַכִּיר בֶּן-מְנַשֶׁה, לֹא-הָיוּ לוֹ בָּנִים--כִּי אִם-בָּנוֹת; וְאֵלֶּה, שְׁמוֹת בָּנוֹתֵיהֶן--מַחֲלָה וְנֹעָה, חַגְלָה מַלְכָּה וְתַרְצָה. ד וַתִּקְרַבְנָה לְפָנֵי אֱלֹהֵי יְהוָה וַלְפָנֵי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן, וַלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים לֵאמֹר, יְהוָה צְוָה אֶת-מֹשֶׁה, לְתֵת-לָנוּ נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵינוּ; וַיִּתֵּן לָהֶם אֵל-פִּי יְהוָה, נַחֲלָה, בְּתוֹךְ, אַחֵי אַבְיֵיהֶן. ה וַיַּפְּלוּ חֲבָלֵי-מְנַשֶׁה, עֲשָׂרָה--לְבַד מֵאֲרָץ הַגִּלְעָד, וְהַבָּשָׁן, אֲשֶׁר, מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן. ו כִּי בָנוֹת מְנַשֶׁה, נָחְלוּ נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי; וְאֲרָץ, הַגִּלְעָד, הַיְתָה, לְבְנֵי-מְנַשֶׁה הַנוֹתְרִים. ז וַיְהִי גְבוּל-מְנַשֶׁה, מֵאֲשֶׁר, הַמְּכַמֶּתֶת, אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי שָׁכֵם; וְהַלְזָה הַגְּבוּל אֶל-הַיָּמִין, אֶל-יֹשְׁבֵי עֵין תְּפֹיֵחַ. ח לְמְנַשֶׁה, הַיְתָה אֲרָץ תְּפֹיֵחַ; וְתְּפֹיֵחַ אֶל-גְּבוּל מְנַשֶׁה, לְבְנֵי אֶפְרַיִם. ט וַיֵּרֶד הַגְּבוּל נַחַל קָנָה נֹגֵבָה לְנַחַל, עָרִים הָאֵלֶּה לְאֶפְרַיִם, בְּתוֹךְ, עָרֵי מְנַשֶׁה; וְגְבוּל מְנַשֶׁה מִצְפּוֹן לְנַחַל, וַיְהִי תְצִאֲתָיו הַיָּמָּה. י נֹגֵבָה לְאֶפְרַיִם, וַצְּפוּנָה לְמְנַשֶׁה, וַיְהִי הַיָּם, גְּבוּלוֹ; וַבְּאֲשֶׁר יַפְגְּעוּן מִצְפּוֹן, וַבְּיֹשְׁבֵי מִמְּזֹרַח. יא וַיְהִי לְמְנַשֶׁה בְּיֹשְׁבֵי מִמְּזֹרַח, בֵּית-שָׁאֵן וּבְנוֹתֶיהָ וַיְבַלְעֶם וּבְנוֹתֶיהָ וְאֶת-יֹשְׁבֵי דָאָר וּבְנוֹתֶיהָ וַיֹּשְׁבֵי עֵין-דָּר וּבְנוֹתֶיהָ, וַיֹּשְׁבֵי תַעֲנָךְ וּבְנוֹתֶיהָ, וַיֹּשְׁבֵי מַגְדוֹ וּבְנוֹתֶיהָ--שְׁלֹשָׁת, הַנְּפֹת. יב וְלֹא זָכְלוּ בְנֵי מְנַשֶׁה, לְהוֹרִישׁ אֶת-הָעָרִים הָאֵלֶּה; וַיֹּאכֵל, הַכְּנַעֲנִי, לְשֹׁבֵת, בְּאֲרָץ הַזֹּאת. יג וַיְהִי, כִּי חִזְקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּתְּנוּ אֶת-הַכְּנַעֲנִי, לְמַס; וְהוֹרִישׁ, לֹא הוֹרִישוּ. {ס} יד וַיִּדְבְּרוּ בְנֵי יוֹסֵף, אֶת-יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: מַדּוּעַ נָתַתָּה לִּי נַחֲלָה, גּוֹרֵל אֶחָד וְחָבַל אֶחָד, וְאֲנִי עִם-רֵב, עַד אֲשֶׁר-עַד-כֹּה בְּרַכְנִי יְהוָה. טו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ, אִם-עִם-רֵב אֶתָּה עָלָה לְךָ הַיְעָרָה, וּבְרַאֲתָ לְךָ שָׁם, בְּאֲרָץ הַפְּרָזִי וְהַרְפָּאִים: כִּי-אֵץ לְךָ, הֵר-אֶפְרַיִם. טז וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יוֹסֵף, לֹא-יִמָּצָא לָנוּ הָהָר; וְרֹכֵב בְּרָזֵל, בְּכָל-הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בְּאֲרָץ-הָעֵמֶק, לְאֲשֶׁר בְּבֵית-שָׁאֵן וּבְנוֹתֶיהָ, וְלְאֲשֶׁר בְּעֵמֶק יִזְרְעֵאל. יז וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל-בֵּית יוֹסֵף, לְאֶפְרַיִם וּלְמְנַשֶׁה לֵאמֹר: עִם-רֵב אֶתָּה, וְכַח גְּדוֹל לְךָ--לֹא-יְהִי לְךָ, גּוֹרֵל אֶחָד. יח כִּי הִרְיָה לְךָ, כִּי-יַעַר הוּא, וּבְרַאֲתוֹ, וְהָיָה לְךָ תְצִאֲתוֹ: כִּי-תוֹרִישׁ אֶת-הַכְּנַעֲנִי, כִּי רֹכֵב בְּרָזֵל לוֹ--כִּי חִזְקָה הוּא

3) ספר יהושע פרק יח

א וַיִּקְהָלוּ כָּל-עַדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, שְׁלֵחַ, וַיִּשְׁכְּנוּ שָׁם, אֶת-אֶהֱל מוֹעֵד; וְהָאָרֶץ נֹכְבְּשָׁה, לַפְּנִיָּהִם. ב וַיִּזְוֹתוּ בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר לֹא-חָלְקוּ אֶת-נַחֲלָתָם--שְׁבַעָה, שְׁבֻטִים. ג וַיֹּאמְרוּ יְהוֹשֻׁעַ, אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: עַד-אַנְהוּ, אַתֶּם מִתְרַפִּים, לְבֹא לְרִשְׁתָּ אֶת-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם. ד הִבּוּ לָכֶם שְׁלֵשָׁה אַנְשִׁים, לְשֹׁבֵט; וְאֶשְׁלַחְם, וַיִּקְמוּ וַיִּתְהַלְכוּ בָּאָרֶץ וַיִּכְתְּבוּ אוֹתָהּ לְפִי נַחֲלָתָם--וַיָּבֵאוּ אֵלָי. ה וְהִתְחַלְקוּ אֹתָהּ, לְשִׁבְעַת חֻלְקִים: יְהוּדָה יַעֲמֹד עַל-גְּבוּלוֹ, מִנֶּגֶב, וּבֵית יוֹסֵף יַעֲמְדוּ עַל-גְּבוּלָם, מִצְפּוֹן. ו וְאַתֶּם תִּכְתְּבוּ אֶת-הָאָרֶץ, שְׁבַעָה חֻלְקִים, וְהִבְאַתֶּם אֵלַי, הֵנָּה; וְיָרִיתִי לָכֶם גּוֹרֵל פֶּה, לַפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. ז כִּי אִין-חֻלֵּק לְלוּיִם בְּקִרְבְּכֶם, כִּי-כִהְיֶנָּה יְהוָה נַחֲלָתוֹ; וְגַד וִירְאוּבֵן וְחֻצֵי שֹׁבֵט הַמְּנַשֶּׁה לְקַחוּ נַחֲלָתָם, מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה, אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם, מִשָּׁה עֶבֶד יְהוָה. ח וַיִּקְמוּ הָאֲנָשִׁים, וַיֵּלְכוּ; וַיִּצְוּ יְהוֹשֻׁעַ אֶת-הַחֻלְקִים לְכַתֵּב אֶת-הָאָרֶץ לְאָמֵר, לְכוּ וְהִתְהַלְכוּ בָּאָרֶץ וְכַתְּבוּ אוֹתָהּ וְשׁוּבוּ אֵלַי, וְפֹה אֲשַׁלֵּךְ לָכֶם גּוֹרֵל לַפְּנֵי יְהוָה, בְּשֵׁלַח. ט וַיֵּלְכוּ הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲבְרוּ בָּאָרֶץ, וַיִּכְתְּבוּהָ לְעָרִים לְשִׁבְעָה חֻלְקִים עַל-סֹפֶר; וַיָּבֵאוּ אֶל-יְהוֹשֻׁעַ אֶל-הַמַּחֲנֶה, שְׁלֵחַ. י וַיִּשְׁלַךְ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ גּוֹרֵל בְּשֵׁלַח, לַפְּנֵי יְהוָה; וַיִּחַלֵּק-שָׁם יְהוֹשֻׁעַ אֶת-הָאָרֶץ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל, כַּמְחֻלְקָתָם

4) ספר שופטים פרק יב

א וַיִּצְעַק אִישׁ אֶפְרַיִם, וַיַּעֲבֹר צְפוֹנָה; וַיֹּאמְרוּ לִיפְתַח מַדּוּעַ עֲבַרְתָּ לְהַלְחֵם בְּבְנֵי-עַמּוֹן, וְלָנוּ לֹא קָרָאתָ לְלַכֵּת עִמָּד--בֵּיתָךְ, נִשְׁרָף עָלֶיךָ בְּאֵשׁ. ב וַיֹּאמְרוּ יִפְתָּח, אֲלֵיהֶם, אִישׁ רִיב הֵייתִי אֲנִי וְעַמִּי וּבְנֵי-עַמּוֹן, מְאֹד; וְאַזְעַק אֶתְכֶם, וְלֹא-הוֹשַׁעְתֶּם אוֹתִי מִיָּד. ג וְאָרָאָה כִּי-אֵינֶךָ מוֹשִׁיעַ, וְאַשְׁיִמָּה נַפְשִׁי בְּכַפִּי וְאֶעֱבְרָה אֶל-בְּנֵי עַמּוֹן, וַיִּתְּנֶם יְהוָה, בְּיָדִי; וְלָמָּה עֲלִיתֶם אֵלַי, הַיּוֹם הַזֶּה--לְהַלְחֵם בִּי. ד וַיִּקְבֹּץ יִפְתָּח אֶת-כָּל-אֲנָשֵׁי גִלְעָד, וַיִּלְחֶם אֶת-אֶפְרַיִם; וַיִּכּוּ אֲנָשֵׁי גִלְעָד אֶת-אֶפְרַיִם, כִּי אָמְרוּ פְּלִיטֵי אֶפְרַיִם אַתֶּם--גִּלְעָד, בְּתוֹךְ אֶפְרַיִם בְּתוֹךְ מְנַשֶּׁה. ה וַיִּלְכְּדוּ גִלְעָד אֶת-מַעְבְּרוֹת הַיַּרְדֵּן, לְאֶפְרַיִם; וְהָיָה כִּי יֵאמְרוּ פְּלִיטֵי אֶפְרַיִם, אֶעֱבְרָה, וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֲנָשֵׁי-גִלְעָד הַאֶפְרַתִּי אַתָּה, וַיֹּאמְרוּ לֹא. ו וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֶמְרָה-נָא שְׁבַלְתָּ וַיֹּאמְרוּ סַבְלַת, וְלֹא יָכִין לְדַבֵּר כֵּן, וַיֹּאחֲזוּ אוֹתוֹ, וַיִּשְׁחַטוּהוּ אֶל-מַעְבְּרוֹת הַיַּרְדֵּן; וַיִּפֹּל בַּעַת הַחַיָּא, מֵאֶפְרַיִם, אַרְבַּעִים וּשְׁנַיִם, אֶלְפֵי. ז וַיִּשְׁפֹּט יִפְתָּח אֶת-יִשְׂרָאֵל, שָׁשׁ שָׁנִים; וַיָּמָת, יִפְתָּח הַגִּלְעָדִי, וַיִּקְבְּר, בְּעָרֵי גִלְעָד

5) ספר מלכים א פרק יא

א כו וַיִּרְבְּעֶם בֶּן-נְבַט אֶפְרַתִּי מֶן-הַצִּרְדָּה, וְשָׁם אָמוֹ צְרוּעָה אִשָּׁה אֲלֻמְנָה, עֶבֶד, לְשִׁלְמָה; וַיִּרְם יָד, בַּמֶּלֶךְ. כז וְזֶה הַדָּבָר, אֲשֶׁר-הָרִים יָד בַּמֶּלֶךְ: שְׁלֹמֹה, בָּנָה אֶת-הַמְּלוּא--סֹגֵר, אֶת-פָּרֶץ עִיר דָּוִד אָבִיו. כח וְהָאִישׁ יִרְבֵּעֶם, גֹּבֵר חָיִל; וַיִּרְא שְׁלֹמֹה אֶת-הַנְּעִר, כִּי-עָשָׂה מְלֹאכָה הוּא, וַיִּפְקֹד אוֹתוֹ, לְכָל-סַבֵּל בֵּית יוֹסֵף. { ס } כֹּט וַיְהִי בַּעַת הַחַיָּא, וַיִּרְבְּעֶם יָצָא מִירוּשָׁלַם; וַיִּמְצָא אוֹתוֹ אַחִיָּה הַשִּׁילֹנִי הַגְּבִיָּא בְּדָרְךָ, וְהוּא מִתְכַּסֶּה בְּשִׁלְמָה חֲדָשָׁה, וַיִּשְׁנֶיהֶם לְבָדֶם, בַּשָּׂדֶה. ל וַיִּתְּפֹשׂ אַחִיָּה, בְּשִׁלְמָה הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר עָלָיו; וַיִּקְרַעָה--שָׁנִים עֶשֶׂר, קָרְעִים. לא וַיֹּאמְרוּ, לִירְבֵּעֶם, כַּח-לָדָךְ, עֲשֶׂרָה קָרְעִים: כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, הֲנִי קָרַע אֶת-הַמְּמַלְכָה מִיַּד שְׁלֹמֹה, וְנָתַתִּי לָךְ, אֶת עֲשֶׂרָה הַשְּׁבֻטִים. לב וְהַשְּׁבֻט הָאֶחָד, יְהִיָה-לוֹ--לְמַעַן עֲבָדִי דָוִד, וְלְמַעַן יְרוּשָׁלַם, הָעִיר אֲשֶׁר בְּחַרְתִּי בָּהּ, מִכָּל שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל. לג יַעַן אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי, וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַעֲשֵׂתֶרֶת אֱלֹהֵי צַדִּיק, לְכַמוֹשׁ אֱלֹהֵי מוֹאָב, וְלְמַלְכֶם אֱלֹהֵי בְנֵי-עַמּוֹן; וְלֹא-הִלְכוּ בְּדַרְכֵי, לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי וְחֻקֵּי וּמִשְׁפָּטֵי--כְּדוֹד אָבִיו. לד וְלֹא-אֶקַּח אֶת-כָּל-הַמְּמַלְכָה, מִיָּדוֹ: כִּי נָשִׂיא אֲשַׁתְּנוּ, כָּל יָמֵי חַיָּו, לְמַעַן דָּוִד עֲבָדִי אֲשֶׁר בְּחַרְתִּי אוֹתוֹ, אֲשֶׁר שָׁמַר מִצְוֹתַי וְחֻקֵּי. לה וְלִקְחֹתִי הַמְּלוּכָה, מִיַּד בְּנוֹ; וְנָתַתִּיהָ לָךְ, אֶת עֲשֵׂרֶת הַשְּׁבֻטִים. לו וְלָבְנוּ, אֶתְּן שְׁבֻט-אֶחָד--לְמַעַן הִיוֹת-נִיר לְדָוִד-עֲבָדִי כָּל-הַיָּמִים לְפָנַי, בִּירוּשָׁלַם, הָעִיר אֲשֶׁר בְּחַרְתִּי לִי, לְשׁוֹם שְׁמִי שָׁם. לז וְאַתָּה אֶקַּח-וּמִלְכַתְּ, בְּכָל אֲשֶׁר-תִּתְּאִיָּה נַפְשָׁךְ; וְהִיִּית מְלֹךְ, עַל-יִשְׂרָאֵל. לח וְהָיָה, אִם-תִּשְׁמַע אֶת-כָּל-אֲשֶׁר אֶצְוֶךָ, וְהִלְכַתְּ בְּדַרְכֵי וְעָשִׂית הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי לְשִׁמּוֹר חֻקוֹתַי וּמִצְוֹתַי, כַּאֲשֶׁר עָשָׂה דָוִד עֲבָדִי--וְהִיִּיתִי עִמָּךְ, וּבְנִיתִי לָךְ בֵּית-נְאֻמָּן כַּאֲשֶׁר בְּנִיתִי לְדָוִד, וְנָתַתִּי לָךְ, אֶת-יִשְׂרָאֵל. לט וְאַעֲנֶה אֶת-זָרַע דָּוִד, לְמַעַן זֹאת--אֵף, לֹא כָל-הַיָּמִים. { ס } מ וַיִּבְקֹשׁ שְׁלֹמֹה, לְהַמִּית אֶת-יִרְבֵּעֶם; וַיִּקַּם יִרְבֵּעֶם, וַיִּבְרַח מִצְרַיִם אֶל-שִׁישַׁק מֶלֶךְ-מִצְרַיִם, וַיְהִי בְּמִצְרַיִם, עַד-מוֹת שְׁלֹמֹה. { ס } מא וַיִּתֵּר דָּבָרֵי שְׁלֹמֹה וְכָל-אֲשֶׁר עָשָׂה, וְחֻקְמֹתוֹ--הַלּוֹא-הֵם כְּתוּבִים, עַל-סֹפֶר דָּבָרֵי שְׁלֹמֹה. מב וְהַיָּמִים, אֲשֶׁר מְלָךְ שְׁלֹמֹה בִּירוּשָׁלַם עַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל--אַרְבָּעִים, שָׁנָה. מג וַיִּשְׁכַּב שְׁלֹמֹה, עִם-אֲבֹתָיו, וַיִּקְבְּר, בְּעִיר דָּוִד אָבִיו; וַיִּמְלֹךְ רְחַבְעֶם בְּנוֹ, תַּחְתָּיו

6) ספר מלכים א פרק יב

כה ויבן ירבעם את-שכם בהר אפרים, וישב בה; ויצא משם, ויבן את-פנואל. כו ויאמר ירבעם, בלבבו: עתה תשוב הממלכה, לבית דוד. כז אם-יעלה העם הזה, לעשות זבחים בבית-יהוה בירושלם, ושב לב העם הזה אל-אדניהם, אל-רחבעם מלך יהודה; והרגני, ושב אל-רחבעם מלך-יהודה. כח וינעץ המלך--וינעש, שני עגלי זָהָב; ויאמר אלהם, רב-לכם מעלות ירושלם--הנה אלהיך ישראל, אשר העלוך מארץ מצרים. כט וישם את-האֶחָד, בבית-אל; ואת-האֶחָד, נתן בְּדֶן. ל ויהי הדבר הזה, לחטאת; וילכו העם לפני האֶחָד, עד-דן. לא ויעש, את-בית בָּמוֹת; ויעש פְּהִיִּים מקצות העם, אשר לא-היו מבני לוי. לב ויעש ירבעם חג בחדש השמיני בחמשה-עשר יום לחדש כַּחַג אשר ביהודה, ויעל על-המזבֵּחַ--כֵּן עָשָׂה בבית-אל, לזבֵּחַ לעֲגָלִים אשר-עָשָׂה; והעמיד בבית אל, את-פְּהִיִּי הַבָּמוֹת אשר עָשָׂה. לג ויעל על-המזבֵּחַ אשר-עָשָׂה בבית-אל, בחמשה עשר יום בחדש השמיני--בחדש, אשר-בָּדָא מלבד (מלבד); ויעש חג לבני ישראל, ויעל על-המזבֵּחַ להקטיר

II שכם-שילה-בית אל

7) רמב"ן בראשית יב:

ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם אומר לך כלל תבין אותו בכל הפרשיות הבאות בענין אברהם יצחק ויעקב, והוא ענין גדול, הזכירוהו רבותינו בדרך קצרה, ואמרו (תנחומא ט) כל מה שאירע לאבות סימן לבנים, ולכן יאריכו הכתובים בספור המסעות וחפירת הבארות ושאר המקרים, ויחשוב החושב בהם כאלו הם דברים מיותרים אין בהם תועלת, וכולם באים ללמד על העתיד, כי כאשר יבוא המקרה לנביא משלשת האבות יתבונן ודע כי כל גזירת עירין כאשר תצא מכח גזירה אל פועל דמיון, תהיה הגזרה ממנו הדבר הנגזר לבא לזרעו... מתקיימת על כל פנים - ולכן יעשו הנביאים מעשה בנבואות.... ולפיכך החזיק הקב"ה את אברהם בארץ ועשה לו דמיונות בכל העתיד להעשות בזרעו, והבן זה

ויעבור אברם בארץ עד מקום שכם - היא עיר שכם, כן זה שם המקום ההוא ושכם בן חמור על שם עירו נקרא וכתב רש"י נכנס לתוכה עד מקום שכם להתפלל על בני יעקב כשיבואו מן השדה עצבים ונכון הוא ואני מוסיף כי החזיק אברהם במקום ההוא תחלה, וקודם שנתן לו את הארץ, נרמז לו מזה כי בניו יכבשו המקום ההוא תחלה קודם היותם זוכים בו, וקודם היות עון יושב הארץ שלם להגלותם משם ולכן אמר והכנעני אז בארץ וכאשר נתן לו הקב"ה הארץ במאמר, אז נסע משם ונטע אהל בין בית אל ובין העי, כי הוא המקום אשר כבש יהושע בתחלה

א) מסלול של אברהם אבינו:

8) ספר בראשית פרק יב

- ה) ויקח אברם את שְׂרֵי אִשְׁתּוֹ וְאֵת לוֹט בֶּן אָחִיו וְאֵת כָּל רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרָו וַיָּצֵאוּ לְלֶכֶת אַרְצָה כְּנָעַן וַיְבֹאוּ אַרְצָה כְּנָעַן
- ו) ויעבר אברם בארץ עד **מקום שכם** עד **אלון מורה** והכנעני אז בארץ
- ז) וירא יקֹן אל אברם ויאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת ויבן שם מזבֵּחַ ליקֹן הנראה אליו
- ח) ויעתק משם הָרָה מִקְדָּם לְבֵית אֵל וַיֵּט אֹהֶלָה בֵּית אֵל מִיָּם וְהָעִי מִקְדָּם וַיָּבֹן שָׁם מִזְבֵּחַ לִיקֹן וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יִקֹן

9) ספר בראשית פרק יג

- ג) וילך למסעיו מנגב ועד בית אל עד המקום אשר היה שם אֹהֶלָה בְּתַחֲלָה בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין הָעִי
- ד) אל מקום המזבֵּחַ אשר עָשָׂה שָׁם בְּרֵאשִׁיטָה וַיִּקְרָא שָׁם אֲבָרָם בְּשֵׁם יִקֹן

ב) מסלול של יעקב אבינו

10) ספר בראשית פרק כח

- י) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה
- יא) ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשיתיו וישכב במקום ההוא
- יב) ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו

- (יג) והנה יקֹן נָצַב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי יִקְוֶה אֱלֹהֵי אֲבֹתָם אֲבִיךָ וְאֵלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לְךָ (אֶתְנַנֶּה וְלִזְרָעֶךָ
 (יד) וְהָיָה זֶרְעֶךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ וַיִּרְצֶתְךָ יְמֶה וְקִדְמָה וְצִפְנָה וְנִגְבָּה וְנִבְרָכוּ בְךָ כָּל מִשְׁפָּחוֹת הָאֲדָמָה וּבְזֶרְעֶךָ)
 (טו) וְהָיָה אֲנֹכִי עִמָּךְ וְשִׁמְרֵתִיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ וְהִשְׁבַּתִּיךָ אֶל הָאֲדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם עָשִׂיתִי אֶת (אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לְךָ
 (טז) וַיִּיקֶץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֹן יֵשׁ קִוֹן בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי)
 (יז) וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מַה נֹּרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם)
 (יח) וַיִּשְׁכֵם יַעֲקֹב בְּבֶקֶר וַיִּקַּח אֶת הָאָבֶן אֲשֶׁר שָׁם מְרֹאשֵׁתוֹ וַיִּשֶׂם אֹתָהּ מִצֵּבָה וַיִּצַק שָׁמֶן עַל רֹאשָׁהּ)
 (יט) וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית אֵל וְאוּלַם לְוִי שֵׁם הָעִיר לְרֵאשֻׁנָה)

11) רש"י על בראשית פרק כח פסוק יז

זוה שער השמים - מקום תפלה לעלות תפלתם השמימה. ומדרשו שבית המקדש של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מעלה

12) פירוש רמב"ן על התורה (בראשית כח: יז)

כי אם בית אלהים וזה שער השמים הוא בית המקדש שהוא שער לעלות משם התפלות והקרבות לשמים וכתב רש"י אמר רבי אלעזר בשם ר' יוסי בן זמרא (ב"ר ס ט ה), הסולם הזה עומד בבאר שבע, ושיפועו מגיע עד בית המקדש, שבאר שבע עומד בדרומו של יהודה, וירושלם בצפונה בגבול שבין יהודה ובנימין, ובית אל היה בצפון של נחלת בנימין, בגבול שבין בנימין ובין בני יוסף, נמצא סולם רגליו בבאר שבע וראשו בבית אל מגיע שפועו כנגד ירושלם
 ושאמרו רבותינו (חולין צא): צדיק זה בא לבית מלוני, ועוד אמרו (פסחים פח-) יעקב קראו בית אל, וזו לזו היא ולא ירושלם, ומהיכן למדו לומר כן, אני אומר שנעקר הר המוריה ובא לכאן וזו היא קפיצת הארץ האמורה בשחיטת חולין (חולין צא): שבא בית המקדש לקראתו עד בית אל, וזהו ויפגע במקום

13) ספר בראשית פרק לג

- (יז) וַיַּעֲקֹב נָסַע סִכְתָּה וַיָּבֹן לוֹ בַּיִת וַלְמִקְנֵהוּ עֲשָׂה סִכְתָּה עַל פְּנֵי קְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם סִכּוֹת: (ס)
 (יח) וַיָּבֵא יַעֲקֹב שָׁלֹם עִיר שָׁכֵם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בְּבֵאוֹ מִפְּדֹן אֶרֶם וַיַּחֲוֶן אֶת פְּנֵי הָעִיר)
 (יט) וַיִּקְוֶן אֶת חֶלְקֵת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטָה שָׁם אֶהְלוֹ מִיַּד בְּנֵי חַמּוֹר אֲבִי שָׁכֵם בְּמַעֲהָ קְשִׁיטָה
 (כ) וַיַּצֵּב שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: ס

14) ספר בראשית פרק לה

- (יט) וַתָּמַת רַחֵל וַתִּקְבְּרָ בְּדֶרֶךְ אֶפְרַתָּה הוּא בֵּית לְחָם
 (כ) וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מִצֵּבָה עַל קִבְרֵתָהּ הוּא מִצֵּבַת קִבְרַת רַחֵל עַד הַיּוֹם
 (כא) וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וַיֵּט אֶהְלָה מֵהַלָּאָה לְמַגְדַּל עֵדֶר

ג) מסלול כניסת בני ישראל לארץ

15) ספר יהושע פרק ח

- (כח) וַיִּשְׁרֹף יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָעֵי וַיִּשְׂימָהּ תֵּל עוֹלָם שְׁמָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה)
 (כט) וְאֶת מְלֶכֶךְ הָעֵי תֵּלָה עַל הָעֵץ עַד עֵת הָעָרֵב וַיִּבְאוּ הַשָּׁמֶשׁ צָוָה יְהוֹשֻׁעַ וַיִּרְיִדוּ אֶת נִבְלָתוֹ מִן הָעֵץ וַיִּשְׁלִיכוּ אוֹתָהּ (אֶל פְּתַח שְׁעַר הָעִיר וַיִּקְיִמוּ עָלָיו גֹּל אֲבָנִים גְּדוֹל עַד הַיּוֹם הַזֶּה: פ
 (ל) אֲזַ וַיִּבְנֶה יְהוֹשֻׁעַ מִזְבֵּחַ לִיקְוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר עֵיבֶל)
 (לא) כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד יִקְוֹן אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכַתוּב בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת אֲשֶׁר לֹא הֵנִיף (עֲלֵיהֶן בְּרִזָּל וַיַּעֲלוּ עָלָיו עֲלוֹת לִיקְוֹן וַיִּזְבְּחוּ שְׁלָמִים
 (לב) וַיִּכְתֹּב שָׁם עַל הָאֲבָנִים אֶת מִשְׁנֵה תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר כָּתַב לְפָנָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל)

לג) וְכַל יִשְׂרָאֵל וְזִקְנָיו וְשֹׁטְרֵיהֶם וְשֹׁפְטָיו עִמָּדִים מִזֶּה וּמִזֶּה לְאָרוֹן נֶגֶד הַכְּהֻנִּים הַלְוִיִּם נִשְׁאֵי אֲרוֹן בְּרִית יִקְזַק כְּגֵר (פְּאֲזָרַח חֲצִיזוֹ אֶל מוֹל הַר גְּרִזִּים וְהַחֲצִיזוֹ אֶל מוֹל הַר עֵיבַל פְּאֲשֶׁר צִנֵּה מִשָּׁה עֶבֶד יִקְזַק לְבָרֶךְ אֶת הָעָם יִשְׂרָאֵל בְּרֵאשִׁינָה
 לד) וְאַחֲרֵי כֵן קָרָא אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה כְּכֹל הַכְּתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה (לה) לֹא הָיָה דָבָר מִכָּל אֲשֶׁר צִנֵּה מִשָּׁה אֲשֶׁר לֹא קָרָא יְהוֹשֻׁעַ נֶגֶד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף וְהַגֵּר הַהֹלֵךְ (בְּקֶרֶבָם : פ

16) תלמוד בבלי מסכת סוטה לו

כמאן כר' שמעון בא וראה כמה נסים נעשו באותו היום עברו ישראל את הירדן ובאו להר גריזים ולהר עיבל יתר מששים מיל ואין כל בריה יכולה לעמוד בפניהם וכל העומד בפניהם מיד נתרז שנאמר את אימתי אשלח לפניך והמותי את כל העם אשר תבא בהם וגו

Gateway to the Land כס: שער הארץ

17) בראשית (מח:כא-כב)

כא) וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף הִנֵּה אֲנֹכִי מֵת וְהִיָּה אֱלֹהִים עִמָּכֶם וְהִשִּׁיב אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ אֲבֹתֵיכֶם (כב) וְאֲנִי נֹתַתִּי לָךְ שְׂכָם אֶחָד עַל אַחִידָא אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחֶרְבִי וּבְקִשְׁתִּי

18) פירוש רש"י על התורה (בראשית מח:כב)

שכס אחד על אחיך - שכס ממש היא תהיה לך חלק אחד יתירה על אחיך

19) רמב"ן על התורה (בראשית מח:כב)

ואני נתתי לך שכס אחד על אחיך אחרי שבירך את בני יוסף ועשאו שני שבטים, חזר על יוסף ואמר לו, הנה אנכי מת, והיה אלהים עמכם בגלות להציל אתכם מכל צרה, ותפרו ותרבו מאד, וישיב אתכם אל ארץ אבותיכם לנחול אותה, ואני כבר נתתי לך בארץ ההיא החלק האחד אשר בידי לתת, והוא חלק הבכורה, להיותך בו יתר על אחיך מיום שלקחתי אותו מיד האמורי בחרבי ובקשתי וזה כלו פיוס ליוסף ואהבתו אותו, כי הודיעו שנתן לו הבכורה להיות בניו מעתה מתברכים להעשות שני שבטים גם בדגלי המדבר וחנוכת הנשיאים, וגם החלק אשר לו בנחלה נתן לו שיזכה בו כאשר יכבשו הארץ בחרב ובקשת ובמלחמה והנה אמר לו, עשיתי עמך כל הטובה שיכלתי לעשות לך, לעת שהייתי יכול לעשותה, כי אין ברשות יעקב בארץ רק שכס אחד, שאין בידו לגזול מאחד מבניו את נחלתו, רק הבכורה היתה לו לתת אותה לטוב בעיניו, והנה נתן אותה אליו

20) ספר יהושע (כד:לב)

לב) וְאֵת עֲצֻמוֹת יוֹסֵף אֲשֶׁר הֶעֱלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם קָבְרוּ בְּשָׂכֶם בְּחֻלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר קָנָה יַעֲקֹב מֵאֵת בְּנֵי חֲמוֹר אָבִי שָׂכֶם בְּמֵאָה קִשְׁיָטָה וַיְהִי לְבְנֵי יוֹסֵף לְנַחֲלָה

ניסיון המלכות :

21) ספר שופטים (ט:א-ו)

א) וַיִּלָּךְ אַבְיִמֶלֶךְ בֶּן יִרְבֵּעַל שְׂכֵמָה אֶל אַחֵי אִמּוֹ וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם וְאֵל כָּל מִשְׁפַּחַת בֵּית אָבִי אִמּוֹ לֵאמֹר (ב) דַּבְּרוּ נָא בְּאָזְנֵי כָל בְּעָלֵי שְׂכָם מַה טוֹב לָכֶם הַמְשַׁל בְּכֶם שְׂבָעִים אִישׁ כָּל בְּנֵי יִרְבֵּעַל אִם מִשַׁל בְּכֶם אִישׁ אֶחָד (ג) וַיִּזְכְּרֻתָם פִּי עֲצֻמָּתָם וּבְשִׂרְכָם אָנֹכִי (ד) וַיִּדְבְּרוּ אַחֵי אִמּוֹ עָלָיו בְּאָזְנֵי כָל בְּעָלֵי שְׂכָם אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּט לָבָם אַחֲרֵי אַבְיִמֶלֶךְ כִּי אָמְרוּ אַחֲיָנוּ הוּא (ה) וַיִּתְּנוּ לוֹ שְׂבָעִים כֶּסֶף מִבֵּית בַּעַל בְּרִית וַיִּשְׁכַּר בָּהֶם אַבְיִמֶלֶךְ אַנְשִׁים רִיקִים וּפְחֹזִים וַיִּלְכּוּ אַחֲרָיו

(ה) וַיָּבֵא בֵּית אָבִיו עֶפְרָתָה וַיְהַרְגֵהָ אֶת אָחִיו בְּנֵי יִרְבֵּעֵל שְׁבַעִים אִישׁ עַל אֶבֶן אַחַת וַיִּזְתֶּר יוֹתָם בֶּן יִרְבֵּעֵל הַקָּטָן כִּי (נְחָבָא:
 (ו) וַיֵּאָסְפוּ כָּל בְּעָלֵי שָׂכָם וְכָל בֵּית מְלוּא וַיֵּלְכוּ וַיִּמְלִיכוּ אֶת אַבְיִמֶלֶךְ לְמֶלֶךְ עִם אֵלּוֹן מִצָּב אֲשֶׁר בְּשָׂכָם)

שכס=עיר של ניגודים

City of Opposites

(22) פירוש אבן עזרא על התורה (בראשית מח:כב)

(כב) שכס אחד - יש אומרים כי על עיר שכס רמז שגם היא היתה לבני יוסף) וטעם בחרבי ובקשתי - על השם. כאשר אמר דוד מגיני וקרן ישעי. והנכון בעיני שפי' שכס אחד - חלק אחד. והוא ממשפחת על שכסם. ולעבדו שכס אחד

(23) ספר יהושע (כד:כה-כז)

(כה) וַיִּכְרַת יְהוֹשֻׁעַ בְּרִית לָעָם בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׂם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט בְּשָׂכָם) (כו) וַיִּכְתֹּב יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר תּוֹרַת אֱלֹהִים וַיִּקְחָם אֶבֶן גְּדוֹלָה וַיִּקְיֶמָהּ שָׁם תַּחַת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר (בְּמִקְדָּשׁ יְהוָה (כז) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם הַנֶּה הָאֶבֶן הַזֹּאת תִּהְיֶה בָּנוּ לְעֵדָה כִּי הִיא שְׁמַעָה אֶת כָּל אֲמָרֵי יְהוָה אֲשֶׁר דָּבַר (עִמָּנוּ וְהִיְתָה בָּכֶם לְעֵדָה מִן תִּכְחָשׁוּן בְּאֵלֵהֶיכֶם :

(24) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין (קב)

תנא משום רבי יוסי מקום מזומן לפורענות בשכס עינו את דינה בשכס מכרו אחיו את יוסף בשכס נחלקה מלכות בית דוד

Shechem: Gateway to Heaven?

(25) ספר שופטים פרק ב

(כו) וַיַּעֲלוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכָל הָעָם וַיָּבֵאוּ בֵּית אֵל וַיִּבְכוּ וַיִּשָּׁבוּ שָׁם לִפְנֵי יְהוָה וַיִּצְוּמוּ בַּיּוֹם הַהוּא עַד הָעָרֶב וַיַּעֲלוּ (עלוֹת וּשְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה (כז) וַיִּשְׁאַלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּיהוָה וַשָּׁם אָרוֹן בְּרִית הָאֱלֹהִים בַּיָּמִים הָהֵם)

(26) ספר שמואל א (ז:טו-יז)

(טו) וַיִּשְׁפֹּט שָׁמוּאֵל אֶת יִשְׂרָאֵל כָּל יְמֵי חַיָּו (טז) וְהִלָּךְ מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה וְסָבַב בֵּית אֵל וְהִגְלִיל וְהַמְצִיפָה וְשָׁפֹט אֶת יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה) (יז) וַתִּשְׁבְּתוּ הָרְמֵתָה כִּי שָׁם בֵּיתוֹ וַשָּׁם שָׁפֹט אֶת יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה)

(27) הרב מרדכי ברואר (פרקי מועדות א', ירושלים תשנ"ג)

תחילה הוא עבר בשכס ובבית אל, העתידות להיות ערים מרכזיות בממלכת אפרים; ואחרי שלוט נפרד מעמו, הוא הגיע לחברון, העתידה להיות עיר מלוכה ביהודה. אולם במסעות אלה – וכן בשאר מסעותיו בארץ כנען – לא הגיע אברהם לירושלים. ודבר זה יכול להיות מובן על פי כל מה שנתבאר כאן. שהרי הפילוג הוא עניין מרכזי בספר בראשית; וכל טוב המתגלה בספר הזה מביא מאליו לידי דחייה של פסולת. ותהליך זה של בחירה ודחייה גורר מאליו את שרשרת הפילוגים, שהם אופייניים לספר הזה: מן הריב שבין קין להבל – ועד העברת הבכורה ממנשה לאפרים. משום כך אין אברהם מגיע בשעת עלייתו אלא לשכס ולבית אל שהן ערי אפרים – ולחברון השוכנת ביהודה. אך אין הוא יכול להגיע לירושלים, שכן ירושלים היא ממוצעת בין שכס ובית אל לבין חברון, והיא כוללת את כולן ויוצרת מהן אחדות אחת. וגם דוד הגיע מחברון לירושלים רק כאשר חדל להיות מלך יהודה, והיה מלך כל ישראל. נמצא, שירושלים היא למעלה מן הפילוג השולט בספר בראשית; היא העיר, 'שלא נתחלקה לשבטים' (יומא יב, ע"א); ובעצם היותה בירת כל ישראל היא מסמלת את החזון האידיאלי של החיבור, העתיד להתגבר על הפירוד....ובשעה זו של גילוי סוד האחדות כבר הגיעה שעתה של ירושלים; שהרי כבר זכה אברהם לדרגה שהיא למעלה מעולמו הרגיל של ספר בראשית. משום כך שוב אין

הוא רואה רק את שכם ואת בית אל מזה – ואת חברון מזה; אלא כבר הוא זוכה לראות את ירושלים, הממוצעת ביניהן והכוללת את כולן. ולפיכך מיד 'אחרי שובו מהכות את כדרלעמר ואת המלכים אשר אתו' הרי הוא נפגש עם מלכי צדק מלך שלם, המביא לו את ברכת ירושלים. שכן חזון האחדות של ירושלים התגשם בנצחוננו של אברהם; שהרי מצודתו פרוסה עתה אפילו על סדום; וכל העמים השוכנים ממערבה וממזרחה היו לאחדים בידו. אולם רק לשעה קלה נתגלתה ירושלים לעיני אברהם. שכן יודע היה אברהם, שעדיין לא הוכשרה השעה להגשמת חזון האחדות של ירושלים. כי עדיין העולם הוא עולם של שניות

28) ספר ירמיהו פרק לא

יט הָבֹן יִקִּיר לִי אֶפְרַיִם, אִם יִלְדֵּ שְׁעָשָׁעִים--כִּי-מִדֵּי דְבָרֵי בּוֹ, זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד; עַל-כֵּן, הָמוּ מְעִי לוֹ--רַחֵם אֶרְחַמֶּנּוּ, נְאֻם-יְהוָה. {ס} כ הַצִּיבִי לְךָ צִינִים, שְׁמִי לְךָ תִמְרוּרִים--שְׁתֵּי לֶבֶד, לְמַסְלָה דָרָךְ הַלַּכְתִּי (הַלְקֵת); שׁוּבִי בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל, שְׁבִי אֶל-עַרְיָךְ אֵלֶּה. כא עַד-מֵתִי תִתְחַמְקִין, הַבַּת הַשׁוֹבְבָה: כִּי-בָרָא יְהוָה חֲדָשָׁה בְּאֶרֶץ, נִקְבָה תִּסּוּבֵב גְּבֻר. {ס} כב כֹּה-אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, עוֹד יֵאמְרוּ אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה בְּאֶרֶץ יְהוּדָה וּבְעָרָיו, בְּשׁוּבֵי אֶת-שְׁבוּתָם: בְּרָכָךְ יְהוָה נוֹה-צֶדֶק, הַר הַקֹּדֶשׁ. כג וַיֵּשְׁבוּ בָּהּ יְהוּדָה וְכָל-עָרָיו, יַחְדָּו: אֶפְרַיִם, וְנִסְעוּ בְּעֶדֶר. כד כִּי הָרִוּתִי, נָפֵשׁ עֲנִפָּה; וְכָל-נָפֶשׁ דָּאָבָה, מִלְּאִתִּי. כה עַל-זֹאת, הִקִּיצְתִּי וְאָרָאָה; וּשְׁנַתִּי, עָרְבָה לִי. {ס} כו הִנֵּה יָמִים בָּאִים, נְאֻם-יְהוָה; וְזָרַעְתִּי, אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת-בֵּית יְהוּדָה, זָרַע אָדָם, וְזָרַע בְּהֵמָה. כז וְהָיָה כַּאֲשֶׁר שָׁקַדְתִּי עֲלֵיהֶם, לְנַתּוֹשׁ וּלְנַתּוֹץ וּלְהַרְס--וּלְהַאֲבִיד וּלְהַרְע: כּוּ אֲשַׁקֵּד עֲלֵיהֶם לְבָנוֹת וּלְנֹטֵעַ, נְאֻם-יְהוָה

